

STAND VAN ZAKEN BIOGAS EN ROUTEKAART GROEN GAS

1. Inleiding

Bij de onderhandelingen van het Klimaatakkoord was lange tijd onduidelijk welke positie biogas en groen gas zouden innemen in de energietransitie. Voor de waterschappen is dit relevant omdat zij hebben afgesproken om in 2025 voor 100% energieneutraal te zijn. Hoewel de waterschappen veel investeren in zonnepanelen, windmolens en ook een grote inzet plegen op Aquathermie, is biogas de belangrijkste energiebron om deze doelstelling te bereiken. Dit blijft ook nog zo in 2025. Biogas en groen gas zijn belangrijke troefkaarten van onze sector in de energietransitie.

2. Unie Strategie biogas en groen gas

In het licht hiervan heeft de Uniecommissie waterketens en emissies in 2019 aan het Uniebureau gevraagd om de opstelling van een strategie voor Biogas/Groen Gas. In samenwerking met de Vereniging voor Zuiveringsbeheerders/Energie- en Grondstoffenfabriek is in 2019 een eerste verkenning gedaan naar de mogelijkheden voor de productie van groen gas en de opwaardering van biogas naar groen gas. Hieruit bleek dat voor de middelgrote en grote installaties opwaardering naar groen gas financieel interessant is. Dit geldt voor de inzet van groen gas voor mobiliteit via de handel in Hernieuwbare brandstofeenheden (zogenaamde HBE's). De inzet voor de gebouwde omgeving via de SDE is vooralsnog niet erg aantrekkelijk, omdat de SDE zoals die op moment is vormgegeven, te weinig financieel rendement oplevert.

Voor het vaststellen van een Unie strategie is nodig dat het Rijk duidelijke keuzes voor de inzet van het groen gas (mobiliteit, gebouwd of industrie) en hoe zij dat wil stimuleren. Die keuzes zijn nog niet gemaakt. In de CWE is daarom in 2019 besloten dat de opstelling van een strategie wordt opgeschort tot het moment dat er door het Rijk meer duidelijkheid wordt gegeven over de inzet van Groen Gas via de Routekaart Groen Gas. Dat moment lijkt nu aan te breken.

3. Klimaatakkoord en Routekaart Groen Gas (EZK)

In het Klimaatakkoord zijn afspraken gemaakt over de opschaling van de productie van groen gas van 150 miljoen kuub nu, naar 2 miljard kuub in 2030 (juni 2019). Dit is een hoge ambitie. Een groot aantal partijen in de groen gas wereld heeft zich gecommitteerd om hieraan bij te dragen, waaronder de waterschappen. Het Rijk heeft afgesproken om met deze partijen een Routekaart Groen Gas op te stellen. Het Rijk zou daarbij randvoorwaarden scheppen om deze opschaling te stimuleren.

Minister Wiebes heeft in zijn brief aan de Tweede Kamer in maart 2020 aangegeven dat groen gas ook in 2050 een onmisbaar onderdeel zal zijn van de energiemix in Nederland en uiteengezet langs welke lijnen de groen gas productie kan worden opgeschaald naar 2 miljard kuub in 2030. Groen gas wordt hiermee niet langer meer beschouwd als transitiebrandstof. Het Rijk wil dit gaan doen met een financieel/fiscaal stimuleringspakket (mogelijk via SDE, bijmengverplichting, andere fiscale maatregelen) en stimulering van technieken als superkritische vergassing. Daarnaast is in afstemming met ons een locatieonderzoek aangekondigd naar de mogelijkheden van opschaling van biogas/groen gas productie op rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Stuurgroep Groen Gas

Op bestuurlijk niveau heeft de Unie het Rijk gevraagd om regie te pakken en een plan van aanpak op te stellen voor de Routekaart. Dit is weliswaar door Minister Wiebes toegezegd, maar heeft in 2020 vertraging opgelopen. Het Rijk wil nu een Stuurgroep instellen voor de uitvoering van de Routekaart Groen Gas met vertegenwoordigers van de diverse partijen in de groen gas sector, waarin ook de Unie van Waterschappen zal zijn vertegenwoordigd. Dit zal zeer binnenkort zijn beslag krijgen.

Stimuleringspakket

Bepalend voor de inzet en opschaling van groen gas is de inrichting van een stimuleringspakket (SDE, bijmengverplichting). Dit is wellicht het belangrijkste onderdeel van de Routekaart. Met ondersteuning van VvZB en EFGF kunnen we onze inbreng leveren via onze vertegenwoordiging in de door het Rijk aangekondigde Stuurgroep. We verwachten, en daar is onze inzet op gericht, dat het Rijk samen met alle groen gas partijen een praktisch uitvoeringsprogramma inricht.

4. Relevante onderzoeken

In verband met de strategische positionering van de waterschappen op biogas en groen gas heeft de Unie een aantal voorbereidende onderzoeken en verkenningen geïnitieerd. Daarbij zijn de Vereniging van Zuiveringsbeheerders, de Energie- en Grondstoffenfabriek en STOWA intensief betrokken.

▪ ***Locatieonderzoek Rioolwaterzuiveringen (start maart 2021)***

In de Routekaart Groen Gas is aangekondigd dat de Unie van Waterschappen samen met EZK een onderzoek gaat instellen naar de mogelijkheden van opschaling van groen gas op de locatie van de rioolwaterzuiveringen. Begin dit jaar hebben Unie en EFGF met EZK verkennende gesprekken over de inrichting van dit onderzoek. Het gaat daarbij om opschalingsmogelijkheden, financiële randvoorwaarden, innovaties en inzet van externe stromen. De Unie is opdrachtgever en regievoerder van dit strategische onderzoek. In de Stuurgroep van dit onderzoek hebben leden van de VvZB en EFGF zitting, evenals EZK. Energiebeheer Nederland (EBN) stelt gegevens beschikbaar die een vergelijkbaar onderzoek heeft uitgevoerd naar productiemogelijkheden bij NAM-locaties.

Relevantie:

Dit brede onderzoek verschaft ons de informatie die nodig is om een effectieve inbreng te leveren voor de lobby richting het Rijk (stimuleringspakket) en de uitvoering van de Routekaart Groen Gas (opschaling). Ook in relatie tot de positie in de Regionale Energiestrategieën is het onderzoek relevant (toepassing van groen gas in de gebouwde omgeving). Daarnaast biedt dit onderzoek informatie die nodig is voor de bepaling van een eigen Unie strategie.

▪ ***Duurzaamheidsonderzoek van productie van Biogas op rwzi's (afgerond januari 2021)***

De Unie heeft in 2020 een onderzoek ingesteld naar de duurzaamheid van de productie van biogas en groen op de rioolwaterzuiveringen van de waterschappen. Daarbij zijn rwzi's met productie van biogas en groen vergeleken met rwzi's zonder slibvergisting. Tevens is gekeken naar methaanverliezen bij de slibvergisting. Het onderzoeksrapport is begin dit jaar gereed gekomen.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat slibvergisting op de rwzi's aanzienlijk bijdraagt aan het reductie van de klimaatvoetafdruk van de rioolwaterzuivering, variërend van een duurzaamheidswinst van 37% tot 60%. Er zijn mogelijkheden benoemd om de duurzaamheidswinst te vergroten bij de opwaardering van biogas naar groen gas door de inzet van aquathermie bij de slibvergisting en de opvang en levering van CO₂ aan bijv. tuinbouwkassen of procesindustrie. Inzet van zonnepanelen of windturbines voor het eigen zuiveringsproces kan leiden tot nog meer duurzaamheidswinst. Daarnaast is geconstateerd dat bij de slibvergisting in veel gevallen ook methaanverliezen optreden (zogenaamde 'methaanslip'). Op 10% van de slibvergistingsinstallaties zijn reductiemaatregelen getroffen, dus bij de overige installaties is nog winst te boeken. Dit betekent dat de duurzaamheidspercentages nog aanzienlijk kunnen stijgen. Er zijn adequate reductiemaatregelen voorhanden, maar de mogelijkheden verschillen per locatie.

Relevantie:

Met dit onderzoek is nu aangetoond dat met de productie van biogas veel duurzaamheidswinst wordt geboekt, waarmee het waterschap zijn klimaatvoetafdruk substantieel kan verminderen. Dit geldt zeker ook voor de opwaardering van biogas naar groen gas. Tegelijkertijd is het wenselijk dat de methaanverliezen die bij de slibvergisting optreden zoveel mogelijk worden voorkomen.

- ***Plan van aanpak methaanemissies (start maart 2021)***

Eén van de aanbevelingen van het voornoemde duurzaamheidsrapport naar de biogasproductie op rwzi's is de opstelling van een plan van aanpak om de methaanverliezen bij de slibvergisting terug te dringen. Er is naar verwachting voldoende handelingsperspectief. Unie en VvZB hebben een werkgroep ingesteld die een plan van aanpak gaat opstellen voor het in kaart brengen van de mogelijke maatregelen en het monitoren van de 70 slibvergistingsinstallaties van de waterschappen. Het is de bedoeling om daarbij tevens de mogelijkheden voor het terugbrengen van spuien en fakkelen van biogas mee te nemen.

Relevantie:

Het Ministerie van I&W verwacht actie van ons als sector om de methaanverliezen bij de slibvergisting terug te brengen in het perspectief van het genoemde wetsvoorstel van uitbreiding energieproductie door waterschappen. Dit is een kwestie van 'good house keeping'. Eerder STOWA onderzoek laat zien dat dit mogelijk is.

- ***Onderzoek RWZI als Energie hub (start december 2020)***

De Unie van waterschappen heeft een onderzoek gestart naar de mogelijkheden om de rwzi's in te zetten voor het ontlasten van het lokale en regionale elektriciteitsnetwerk. Onderzocht wordt of de opwekcapaciteit van rwzi kan worden benut voor levering van duurzame elektriciteit aan de omgeving en andersom. Daarnaast wordt onderzocht of dat daarbij ook de productie van waterstof op de rwzi een rol zou kunnen spelen, al dan niet in combinatie met groen gas en/of een laadpunt voor waterstof. Het onderzoek maakt onderdeel uit van het WARES programma van de Unie.

Relevantie:

De capaciteitsproblemen op het elektriciteitsnet vormen één van de belangrijkste knelpunten voor de energietransitie in de plannen van het Klimaatakkoord en van de regionale energiestrategieën (RES). Dit geldt vooral in het noorden en oosten van het land. In het kader van het streven om groen uit de crisis te komen (Corona) RES'en hebben wij aangeboden om deze verkenning uit te voeren als bijdrage vanuit de waterschapssector. Vooral bij rwzi's met slibvergisting lijken er kansen te liggen.